



Den Danske Naturfond
Vodroffsvej 59
1900 Frederiksberg C

Torvegade 74, 6700 Esbjerg

Dato	18. marts 2021
Sagsbehandler	Mette Kirkebjerg Due
Telefon direkte	76 16 51 30
Sagsid	17/15280

Dispensation fra naturbeskyttelsesloven til udvidelse af Natura 2000-projekt på Mandø

Esbjerg Kommune giver hermed dispensation til gennemførelse af et naturprojekt med etablering af tærskler i og tilpasning af grøfter på en række arealer på Mandø. Projektet indebærer bla. indgreb i eng og vandløb omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Arealerne ejes dels af Den Danske Naturfond samt af private lodsejere, og kan ses på vedlagte kortbilag.

Dispensationen gives på følgende vilkår, som skal overholdes ved udførelse af projektet:

1. Dispensationen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet den 19. april 2021.
2. Det forudsættes, at det ansøgte udføres som beskrevet i ansøgningmaterialet.
3. Anlægsarbejdet kan kun finde sted efter aftale med lodsejer.
4. Perioden for anlægsarbejdet aftales med Esbjerg Kommune. Som udgangspunkt kan der ikke ske anlægsarbejde i fuglenes yngleperiode fra 15. marts – 15. juli.
5. Anlægsarbejdet må ikke skabe varige spor i de beskyttede naturtyper. Det kan f.eks. ske ved brug af køreplader, hvis jordbunden er blød.
6. Der må ikke foretages nogen form for ændringer af terrænet uden for det tilladte udgravningsareal. Der må heller ikke efterlades jordbunker eller lignende.

Disse vilkår er stillet for at sikre og beskytte naturværdierne i området. Kontakt os meget gerne, hvis der er tvivl om, hvordan vilkårene skal udføres eller overholdes.

Dispensationen er ikke længere gyldig, hvis den ikke udnyttes inden 3 år fra i dag eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år.



Baggrund for dispensationen

Ansøgers oplysninger

Den Danske Naturfond har i forbindelse med en gennemført jordfordeling opkøbt en række arealer på Mandø. Fonden har ansøgt Landbrugsstyrelsen om midler til realisering af et hydrologiprojekt, der har til formål at hæve forbedre vandstandsforholdene på engene for ynglende engfugle og så vidt muligt skabe frie vandspejl.

Esbjerg Kommune har den 2. juli 2019 meddelt dispensation fra naturbeskyttelseslovens §3 til projektets fase 1, som bla. omfattede tilpasning og uddybning af grøfter, etablering af stemmeværk og ændring af en sø.

Myndighedsgodkendelserne til fase 1 blev påklaget, hvilket medførte at den planlagte udførelse af projektet i sensommeren 2019 blev udskudt. Miljø- og Fødevarerklagenævnet har afvist klagerne, hvilket betyder at projektet nu kan realiseres.

I den mellemliggende periode har Den Danske Naturfond erhvervet yderligere arealer på Mandø, og er i færd med at undersøge muligheden for frivillige aftaler med private lodsejere. Hensigten er at gennemføre anlægstiltag ved regulering af de eksisterende grøfter, der skal sikre så stor udbredelse af frie vandspejl som muligt i perioden april, maj og juni – ligesom det er tilfældet ved fase 1.

Projektet berører arealer ejet af følgende lodsejere:

- Den Danske Naturfond: 9i, 34f og 108e Mandø By, Mandø.
- Arne Høeg Andersen: 22l, 22m, 22o og 22q Mandø By, Mandø.
- Osvald Jørgensen: 21o, 39h og 108g Mandø By, Mandø.

Anlægsarbejderne relevante i forhold til beskyttet natur består overordnet af:

- Uddybning af grøfter.
- Regulering af brinkanlæg.
- Etablering af tærskler ved udløb af grøfter.
- Håndtering af overskudsjord.

Uddybning af grøfter: Visse grøfter eller delstrækninger inden for projektområdet kommer ikke til at fremstå med frit vandspejl i scenariet med middel juni grundvandsstand under de eksisterende forhold. Der er foretaget en vurdering på baggrund af middel juni scenariet sammenholdt med projektgrundlaget (højdemodellen) af hvor dybt vandspejlet forventes at være under den eksisterende bund i grøfterne i en gennemsnitlig juni situation. I de tilfælde og på de delstrækninger, hvor grundvandspejlet ligger mindre end 50 cm under eksisterende bund, foretages derfor en uddybning af grøfterne.

Der afgraves en mængde svarende til difference mellem eksisterende bund og fremtidigt vandspejl plus 10 cm ekstra, således der etableres et ca. 10 cm vandspejl på strækningerne.

Grøfternes udløb uddybes ikke. Der vil således ikke ske en øget afvanding gennem grøfterne, og dermed heller ikke nogen væsentlig øget dræning af de omkringliggende arealer.

Regulering af brinkanlæg: For at sikre så store vanddækkede flader som muligt nedbringes brinkanlægget på delstrækninger af udvalgte grøfter inden for projektområdet. Udvælgelsen af grøfter og delstrækninger foretages efter samme princip som ved uddybning af grøfter.

Gennemgang af de eksisterende forhold i højdemodellen viser, at grøfterne i området typisk er lave med et forholdsvis lodret anlæg 1:0,5 – 1:1. Grøfternes brinkanlæg sænkes til 1:5 på udvalgte delstrækninger. De nye brinkanlæg skal afrettes som jævne og plane flader. Grøfternes eksisterende bundkote og bundbredde fastholdes, medmindre den pågældende strækning samtidig skal uddybes.

En række grøfter i området danner projektgrænse mod tilstødende arealer, som ikke må påvirkes. I disse grøfter foretages brinkreguleringen kun ind imod projektområdet og ikke på ydersiden. For grøfter der ligger midt i projektområdet foretages brinkregulering på begge grøftens sider.

Etablering af tærskel i grøfter: Inden for de enkelte delområder søges vandstanden hævet maksimalt, og det søges at holde på vandet i de kritiske perioder hvor fordampningen overstiger nedbøren. Dette sikres ved etablering af tærskler i grøfter der alene afvander internt inden for projektområdet og de enkelte delområder.

Princippet for tærsklerne består i, at grøfterne tilfyldes med råjord, enten fra skrab fra banketten/balken langs grøften eller eventuelt med afgrømmet topjord frem mod grøften. Alternativt kan jordoverskud fra uddybning af grøfterne anvendes.

Grøfterne forventes at være lave (maksimalt 1 m dybe) og de skal tilfyldes til eksisterende terræn på en længde af ca. 10-15 m i grøftens nedstrøms retning. Grøfter opfyldes med ca. 0,10-0,15 m overhøjde.

Lukning af grøfter med tærskler vil udelukkende ske internt i projektområdet. Der vil således ikke ske påvirkning af arealer uden for projektområdet.

Håndtering af overskudsjord: Under planlægning af jordhåndtering er følgende aftal med Esbjerg Kommune:

- Der må udlægges under 0,5 m jord på arealer markeret til jordudlæg.
- Det må ikke udlægges jord på arealer beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3.
- Jordudlæg skal indpasses i det eksisterende terræn med passende skråningsanlæg.

På den baggrund er forslået en række udlægsarealer, hvor udbringning af overskudsjord kan finde sted. Det søges at håndtere udbringning af overskudsjord så tæt på opgravningsstedet som muligt og inden for samme matrikel. I vurderingen er beregnet lokal terrænregulering under 0,4 m,

hvilket betyder, at med den tilladte tolerance på 0,1 m vil alle terrænreguleringer være under 0,5 m.

Kommunens vurdering

Kommunen har besigtiget arealerne flere gange de seneste år i forbindelse med øvrige sager og forberedelse af projektet. Formålet med besigtigelserne har dels været at registrere det eksisterende naturindhold samt at undersøge naturforholdene på de arealer, som vil blive påvirket af projektet.

Der vil ske påvirkning af en række naturbeskyttede enge i forbindelse med at eksisterende grøfter afrettes, uddybes og afbrydes. Der er tale om ferske marskenge, som alle har et væsentligt kulturpræg. Engene er blevet drevet med høslæt og afgræsning, og enkelte er blevet omlagt med års mellemrum. Arealerne er generelt meget jævne og med få spor af tidligere pander og loer. Vegetationen er ensartet og ikke udpræget divers. De mest almindelige arter registreret i forbindelse med §3-kortlægningen er fløjlsgræs, almindelig rajgræs, almindelig hvene, kryb-hvene, hvid-kløver, knæbøjet rævehale, gåsepotentil, høst-borst, lav ranunkel, almindelig hønsetarm, almindelig kamgræs, ager-tidsel, eng-rapgræs, tagrør, lancet-vejbred, almindelig syre, rød svingel, almindelig røllige, bidende ranunkel, horse-tidsel, lysesiv, harril, rød-kløver, plæne-kransemos og almindelig rapgræs. Herudover er der indslag af arter som bla. stor skjaller, stivhåret ranunkel og kær-guldkarse. Idet der er tale om inddigede marskenge på klægjord, fremstår de ikke fugtige året rundt. I vinterhalvåret er arealerne ofte meget fugtige som følge af nedbør, mens de tørrer ud hen over sommeren. De steder, hvor der er lavninger og mere fugtigt, er naturmæssigt de mest interessante dele af engene. Projektet sigter mod at tilbageholde mere overfladevand, således at arealerne fremstår fugtigere i en længere periode af året. Dette vurderes at være naturforbedrende og vil kunne medvirke til at skabe en højere artsdiversitet på arealerne, både hvad angår vegetation og dyreliv.

Der vil desuden ske indgreb i vandløb udpeget som beskyttede efter naturbeskyttelsesloven. Det drejer sig om etablering af tærskler i grøfter, som afvander til Halengrøft, Store Rende og Fyldgraven. Der vil ikke ske indgreb i selve vandløbene.

Naturbeskyttelsesloven indeholder et forbud mod at ændre beskyttede naturområders tilstand. Loven giver dog mulighed for, at kommunen i særlige tilfælde kan gøre undtagelser fra forbuddet.

Kommunen vurderer, at der i dette tilfælde er særlige forhold til stede, og at der kan gives dispensation til det ansøgte.

Der er i afgørelsen lagt vægt på at;

- der er tale om et projekt som realiserer Natura 2000-planerne og medvirker til at forbedre arealernes egnethed som yngle- og levested for fuglearter på udpegningsgrundlaget.
- der tilbageholdes vand og hæves vandstand, hvilket forventes at medføre en forbedring engenes tilstand og egnethed som levested for et varieret plante- og dyreliv.
- der i forbindelse med projektet gennemføres en ekstensivering af driften og naturpleje, som forventes at medvirke til at højne naturtilstanden på arealet.

De beskyttede naturområder vil også fremover være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Fremtidige ændringer af naturområderne må derfor ikke foretages uden en ny dispensation.

Dispensationen og de stillede vilkår er bindende for ejere og andre personer, som har rettigheder over arealet. Det er altid ejerens ansvar, at der ikke foregår ulovlige indgreb i den beskyttede natur.

Bruges arealet af en anden, for eksempel en forpagter, har brugeren også et ansvar for at overholde loven. Det er desuden ansøgerens pligt at oplyste eventuelle andre, der skal udføre arbejdet, om hvad der står i dispensationen.

Natura 2000 og særligt beskyttede arter

Projektarealer ligger i habitatområde nr. 78, Vadehavet, og fuglebeskyttelsesområde nr. 52, Mandø. Mandø indgår desuden som en del af Ramsarområde nr. 27 Vadehavet.

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet er en række naturtyper, fiskearter samt arter som grøn kølleguldsmed, odder, marsvin, spættet sæl og gråsæl. Ingen af disse naturtyper eller arter forekommer i projektområdet og vil ikke blive påvirket af projektet.

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde nr. 52 Mandø er ynglefuglene rørdrum, klyde, stor kobbersnepe, fjordterne, mosehornugle, brushane, sandterne, havterne, rørhøg og blåhals samt trækfuglene mørkbuget knortegås og bramgås.

Det overordnede formål med hydrologiprojektet på Mandø er at realisere Natura 2000-planlægningen for området ved at skabe gode levesteder for de sjældne og fåtallige ynglefugle tilknyttet fugtige enge såsom brushane, mosehornugle og klyde, samt for en række trækfugle. Det betyder, at området genskabes som lavbundsareal med stående vand i grøfter og lavninger.

De foreslåede projekttiltag forventes i væsentlig grad vurderes at forbedre områdernes egnethed som yngle- og levesteder for arterne på udpegningsgrundlaget.

Ifølge habitatbekendtgørelsens § 6 skal der, før der træffes afgørelse i medfør af naturbeskyttelsesloven, foretages en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. De projekter, der omfattes af kravet om vurdering, er projekter som ikke direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning.

Det ansøgte projekt er direkte forbundet med og nødvendigt for Natura 2000-områdets forvaltning, idet formålet med projektet er at realisere Natura 2000-planen for området, og der er således ikke krav om yderligere vurdering.

Det er endvidere kommunens vurdering, at projektet ikke vil forringe levevilkårene for de særligt beskyttede dyre- og plantearter, som er omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

Der findes en bestand af strandtudse på Mandø. Der er desuden tidligere observeret odder, men der vurderes at være tale om et strejfende dyr. Der forekommer ikke mark-firben på Mandø, ligesom der ikke er kendskab til forekomster af andre bilag IV-arter.

I forbindelse med projektet skabes mange tidvist udtørrende vandområder på øen ved tilbageholdelse af overfladevand i grøfter og på arealerne. Der vil ikke i den forbindelse ske beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rastekområder for strandtudse eller odder. Projektet vurderes at kunne være til gavn for strandtudse, som netop gerne yngler i mindre vandansamlinger, der udtørre i løbet af sommerhalvåret. Projektet vurderes desuden at kunne være til gavn for eventuelle forekomster af odder, idet der vil ske vandstandshævning og en ekstensivering af driften på projektarealerne.

Lovgrundlag og andre tilladelser

Dispensationen er givet efter § 65, stk. 2, jf. § 3 i naturbeskyttelsesloven, lovbekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019.

Denne dispensation fra naturbeskyttelsesloven fritager ikke Den Danske Naturfond fra at skulle indhente tilladelse til forhold som reguleres af anden lovgivning. Hvis dele af projektet kræver andre tilladelser, skal fonden huske at søge om tilladelse til dem.

Hvis der skal udføres gravearbejde i forbindelse med projektet, kan fonden anmode Sydvestjyske Museer om en udtalelse om, hvorvidt arbejdet indebærer risiko for ødelæggelse af fortidsminder. Det står i museumsloven, at gravearbejde skal standses, hvis der under arbejdet findes spor af fortidsminder. Sker dette, skal Sydvestjyske Museer straks kontaktes. Læs mere på www.sydvestjyskemuseer.dk.

Klagemuligheder

Denne dispensation kan påklages af blandt andre arealets ejer og en række foreninger. Hvem der kan klage, og hvordan man bærer sig ad, er beskrevet i vedlagte klagevejledning.

Når klagefristen er udløbet, og der ikke er indkommet klager, kan projektet udføres. Hvis der bliver klaget over dispensationen, giver kommunen straks besked til Den Danske Naturfond.

Hvis der er spørgsmål til dispensationen, kan jeg kontaktes på mail eller telefon som angivet øverst på første side.

Med venlig hilsen



Mette Kirkebjerg Due
biolog

Bilag:

Klagevejledning

Kort over det berørte areal

Kopi af dette brev er sendt til:

Osvald Jørgensen

Arne Høeg Andersen

Danmarks Naturfredningsforening: (dn@dn.dk) og (dnesbjerg-sager@dn.dk).

Dansk Ornitologisk Forening: (natur@dof.dk) og (esbjerg@dof.dk).

Miljøstyrelsen: (mst@mst.dk).

Naturstyrelsen: (nst@nst.dk).

Sydvestjyske Museer: (museum@sydvestjyskemuseer.dk).

Friluftsrådet: (kreds@friluftsradet.dk) og

(sydvestjylland@friluftsradet.dk).

Dansk Botanisk Forening: (dbf.oestjylland@gmail.com).

Danmarks Sportsfiskerforbund: (post@sportsfiskerforbundet.dk),

(lbt@sportsfiskerforbundet.dk) og (vadehavet@sportsfiskerforbundet.dk).

Dansk Fritidsfiskerforbund: (teamstr@gmail.com).

Dansk Forening for Rosport: (dffr@roning.dk).

Dansk Kano og Kajak Forbund: (miljo@kano-kajak.dk).

Nationalpark Vadehavet: (vadehavet@danmarksnationalparker.dk).

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagen skal senest være indgivet den 19. april 2021, der er 4 uger efter offentliggørelse på kommunens hjemmeside.

Reglerne omkring klage er beskrevet i naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 1.

Følgende kan klage over afgørelsen:

- adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, samt
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Hvis der bliver klaget over afgørelsen, får du omgående besked herom, og Miljø- og Fødevareklagenævnets endelige afgørelse må så afventes. Hvis der ikke bliver klaget, må dispensationen udnyttes, når klagefristen er udløbet.

Du klager via Klageportalen, som ligger på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk - typisk med NEM-ID. Klagen sendes automatisk fra Klageportalen til os. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for kommunen i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på kr. 900,- for privatpersoner og på kr. 1.800,- for virksomheder og organisationer. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen. Spørgsmål vedrørende gebyr rettes til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som du finder via Nævnenes Hus - www.naevneneshus.dk.

Miljø- og Fødevareklagenævnet afviser din klage, hvis du sender den uden om klageportalen, medmindre du er blevet fritaget for brug af klageportalen. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning via mail til [Miljø- og Fødevareklagenævnet](mailto:Miljo-og-Foedevareklagenavnet@esbjergkommune.dk). Nævnet afgør herefter, om du kan fritages for at bruge klageportalen. [Se betingelserne for at blive fritaget.](#)

Du må ikke gå i gang med det projekt, som du har fået dispensation til, før klagefristen er udløbet. En klage over afgørelsen medfører desuden at du ikke må gå i gang med projektet, før klagen er behandlet af klagenævnet.

Hvis afgørelsen ønskes indbragt for domstolene, skal dette ske inden 6 måneder fra afgørelsen er bekendtgjort af kommunen eller - i forbindelse med klage - af Miljø- og Fødevareklagenævnet.

